

Världen

Det här vet vi om det nya coronaviruset

UPPDATERAD 10:23 PUBLICERAD 2020-01-27

▶ 01:13. Så undviker du att bli smittad av det nya coronaviruset - DN:s medicinreporter Amina Manzoor förklarar.

Det cirkulerar massor av uppgifter och rykten om det nya coronaviruset. DN:s medicinreporter Amina Manzoor reder ut: Det här är vad vi vet just nu.

Utbrottet i Kina började i december. Den 31 december meddelade Kina Världshälsoorganisationen, WHO, att ett 20-tal människor insjuknat i lunginflammation orsakat av ett hittills okänt virus. Efter drygt en vecka kunde det konstateras att det var ett tidigare okänt coronavirus.

Vad är coronavirus?

Coronavirus är en stor grupp virus. De flesta coronavirus infekterar bara andra däggdjur och fåglar, men det finns sju stycken, inklusive det nya viruset, som kan smitta människor. De flesta orsakar bara förkylningsliknande symtom, men de mer allvarliga sjukdomarna sars och mers orsakas av coronavirus.

[Sjukdomen har nu fått namnet covid-19.](#) WHO väljer inte längre namn som refererar till djur, namn eller områden eftersom det kan vara stigmatiserande.

Det har föreslagits att viruset ska få namnet [sars-CoV-2](#) eller [severe acute respiratory syndrome-related coronavirus 2](#). Detta på grund av likheter med sars-viruset, även om det också finns en hel del skillnader.

[Marianne Björklund: Kina i massiv kamp mot viruset – men den började sent](#)

Hur smittar det nya coronaviruset?

Det är inte bekräftat. Det är troligt att smittan kom till människor från något djur, men vilket är inte klarlagt. De första fallen hade koppling till en marknad i Wuhan, som sålde fisk och en del vilda djur.

Kinesisk polis spärrade av fiskmarknaden i Wuhan där de första fallen av det nya coronaviruset upptäcktes, 8 januari 2020. Foto: Noel Celis/AFP

Sars sprids troligen via fladdermöss till palmmårdar som sedan smittade människor. Mers sprids troligen via fladdermöss till dromedarer och därefter till människor. Enligt en nysläppt studie är det sannolikt att också [det nya coronaviruset kommer från fladdermöss](#). Man vet däremot inte om något annat djur smittade människor.

Viruset har också bekräftats kunna smitta mellan människor, även i flera led. I nuläget sker majoriteten av all smittspridning mellan människor.

Coronavirus sprids ofta via droppsmitta, alltså via hosta och nysningar. De kan också spridas genom kontakt, antingen mellan människor eller att man rör en yta eller ett objekt och sedan klar sig i ögat eller petar sig i munnen.

Skydda dig genom att tvätta händerna ofta med tvål och vatten, alternativt med handsprit. Undvik att pilla dig i ansiktet. Håll avståndet till människor som är sjuka, minst en meter men gärna två.

Den som är sjuk kan skydda andra genom att stanna hemma, hosta och nysa i armvecket.

Det är inte klarlagt hur länge viruset kan överleva på hårda ytor av till exempel plast eller metall. Enligt WHO finns det erfarenheter från andra coronavirus och studier som antyder att det kan vara från några timmar till dagar under rätt förutsättningar. Desinfektionsmedel dödar dock viruset.

En säkerhetsvakt i skyddskläder tillsammans med personal i tunnelbanan i Wuhan i Kina, 27 januari 2020. Foto: Nicolas Asfour/AFP

För att avgöra hur smittsamt ett virus är räknar man ut ett så kallat RO-tal. Det visar hur många människor en sjuk person i genomsnitt tros smitta i avsaknad av vaccin. Det finns många analyser om vad det nya viruset skulle ha för RO. Det varierar, **men de flesta placerar det mellan 2,2-3**. För ebola ligger talet mellan 1,5–2,5, för sars runt 3 och för influensa mellan 1–2. Mässling, en av världens mest smittsamma sjukdomar, har ett tal mellan 12–18. Men RO-talet ger inte hela bilden, eftersom det handlar om genomsnitt. En person skulle kunna smitta fem personer, medan andra inte någon.

Inkubationstiden, alltså tiden från att man blir smittad till att man uppvisar symtom, är vanligtvis mellan 2–14 dagar för coronavirus. Enligt preliminära uppgifter är inkubationstiden 1–12,5 dagar för det nya viruset och den genomsnittliga inkubationstiden 5–6 dagar.

Det har förekommit uppgifter om att personer som ännu inte har blivit sjuka kan smitta under inkubationstiden. Det finns några beskrivna rapporter, men det är inte klarlagt hur vanligt det är. Enligt WHO är det sannolikt ovanligt.

Sjukvårdspersonal i Kina har blivit infekterade av viruset och ett fåtal av dem har dött.

Vilka är symtomen?

Vanliga symtom är feber, hosta och trötthet. En del får svårt att andas. Infektion med viruset kan också leda till lunginflammation, njursvikt och döden.

I WHO:s rapport från Kina på 55.924 fall var typiska symtom: feber (87,9 procent), torrhosta (67,7 procent), trötthet (38,1 procent), slembildning (33,4 procent), svårt att andas (18,6 procent), ont i halsen (13,9 procent), huvudvärk (13,6 procent), muskelvärk eller ledsmärta (14,8 procent), frossa (11,4 procent), illamående eller kräkningar (5,0 procent), nästäppa (4,8 procent), diarré (3,7 procent), blodig hosta (0,9 procent) och ögoninflammation (0,8 procent).

Hur farligt är detta nya virus?

Hittills har 3,4 procent av alla bekräftade fall i världen avlidit. Det är högre än den vanliga säsongsinfluensan men lägre än sars,

där dödligheten låg runt 10 procent. Men det kan ändras allt eftersom mer blir känt om viruset och utbrottet.

Det verkar som att de som avlidit främst har varit äldre eller haft en underliggande sjukdom, de som också är riskgrupp vid influensa. [Majoriteten av dödsfallen har skett i regionen kring Wuhan där utbrottet började.](#)

En säkerhetsvakt utanför ett köpcenter i Kina kontrollerar kundernas temperatur, Peking 3 mars. Foto: GREG BAKER

[Den hittills största rapporten från Kina](#) inkluderar 72.314 patienter. Av dem hade 44.672 en laboratorieverifierad infektion och av dessa hade 80,9 procent en mild eller måttlig sjukdom, 13,8 en allvarlig sjukdom och för 4,7 var läget kritiskt.

Dödligheten i rapporten var 2,3 procent, men den varierade kraftigt beroende på ålder. Högst var dödligheten hos människor över 80 år, 14,8 procent. Män hade en högre risk för att dö än kvinnor. Personer med hjärtkärlsjukdomar, diabetes, kroniska lungsjukdomar, högt blodtryck och cancer hade en högre dödlighet.

[Enligt en annan studie är det relativt få barn som hittills har drabbats och de allra flesta har haft en mild sjukdom.](#)

De allra flesta som smittas av det nya coronaviruset uppskattas bli helt friska. Det är inte säkert hur länge en immunitet varar.

Tomma gator i Milano till följd av den snabba spridningen av viruset i landet. Foto: TT

[WHO har arbetat tillsammans med en grupp internationella statistiker och analytiker för att ta fram en preliminär epidemiologisk modell för covid-19.](#) I denna första analys

uppskattas att inkubationstiden är 0–14 dagar, med 5–6 dagar i median. Tiden mellan att en smittad person får symtom till att nästa får det uppskattas mellan 4,4 till 7,5 dagar. I analysen gör man också skillnad på dödlighet bland bekräftade fall och dödlighet bland de som uppskattas vara infekterade. Det beror på att det sannolikt är många som inte testas på grund av att de inte har symtom eller bara är lindrigt sjuka. Medan dödligheten bland bekräftade fall har beräknats vara omkring 2,3 procent, uppskattas dödligheten bland infekterade vara mellan 0,5-1,0 procent i nuläget. Dessa siffror kan ändras i takt med att mer kunskap tillkommer.

En [WHO-rapport från Kina](#) visar att dödligheten var högre i början av utbrottet och i Wuhan, jämfört med senare i utbrottet och i övriga Kina.

Finns det något vaccin?

Nej. Det har redan meddelats att det pågår utveckling av vaccin mot det nya viruset, men det kommer att dröja innan ett vaccin ens är redo för att testas på människor. Sedan måste vaccinet gå igenom olika studier för att bekräfta att det är säkert och effektivt. Även om dessa skyndas på handlar det sannolikt om något år, och sedan tillkommer tid för att producera och distribuera vaccinet.

Det finns inte heller någon specifik behandling eller läkemedel som botar, men symtomlindrande behandlingar kan ges. En del befintliga läkemedel testas nu mot den nya virusinfektionen, men vi vet inte om de fungerar förrän de testats i studier.

Efterfrågan på munskydd har ökat sedan virusutbrottet. Foto: AFP

Vad gör myndigheterna?

WHO klassar utbrottet som ett internationellt hot mot människors hälsa. Det är den högsta allvarlighetsgraden och ett sätt för organisationen att sätta internationellt fokus på en fråga och samla resurser. WHO har bara utlyst internationellt nödläge fem gånger tidigare, den första gången under svininfluensapandemin 2009 och den senaste gången i somras under det pågående ebolautbrottet i Kongo.

WHO är inte bekymrade över de kinesiska insatserna för att stoppa utbrottet, snarare beror det internationella nödläget på att utbrottet sprider sig till allt fler länder över världen och

organisationen är bekymrad över vad som händer om smittan når ett land med sämre sjukvårdssystem. [WHO har uppskattat att det behövs omkring 6,5 miljarder kronor](#) till planen för att stoppa utbrottet.

Centrala Wuhan i Kina, 3 mars 2020. Foto: AFP

Organisationen har också skickat en grupp internationella experter till Kina för att hjälpa till med att hindra smittspridning. [Enligt expertgruppen finns det inga tecken på att viruset ska ha muterat](#). Dödligheten i Wuhan är mellan 2-4 procent, och 0,7 procent i övriga Kina. De som blir mildt sjuka tillfrisknar inom två veckor, medan svårt sjuka tillfrisknar inom tre till sex veckor.

Kinesiska myndigheter har satt hela städer och minst 50 miljoner i karantän för att minska smittspridning. Det görs också hälsokontroller av personer som lämnar Wuhan och andra drabbade områden. En del städer har stängt skolor, ställt in lokaltrafik och offentliga evenemang. Många länder har infört reserestriktioner och somliga länder har också evakuerat medborgare från drabbade områden i Kina. [I Sverige avråder UD från alla resor till Hubeiprovinnsen i Kina](#), där Wuhan ligger. Dessutom avråder man från icke-nödvändiga resor till hela Kina, förutom Hongkong och Macao.

[UD avråder också från alla resor till Iran.](#)

Dessutom avråder UD från alla icke-nödvändiga resor till [staden Daegu och provinsen Gyeongbuk i Sydkorea](#). UD avråder även från icke-nödvändiga resor till [Piemonte, Ligurien, Lombardiet, Emilia-Romagna, Trentino-Alto Adige, Aostadalen, Veneto, Friuli Venezia Giulia, Marche och Toscana](#) i norra Italien.

WHO rekommenderar bland annat att människor [som lämnar områden med aktiv smittspridning screenas för feber och hosta](#). Personer med andningsproblem bör frågas om eventuella kontakter med sjuka eller närkontakt med djur, för att bedöma risken. Misstänkta fall ska testas.

Smittskydd Stockholm visar hur en provtagning i hemmet går till då en person misstänks ha smittats av det nya coronaviruset. Foto: Lotta Härdelin

Andra råd till resenärer i området är bland annat att undvika närkontakt med sjuka personer, undvika kontakt med vilda djur och tvätta händerna ofta. Människor som har varit i länder med aktiv smittspridning i samhället ska vara uppmärksam på symtom under 14 dagar och stanna hemma vid tecken på sjukdom. Den som får feber, hosta eller svårt att andas uppmanas ringa sjukvården för råd.

I övrigt avråder WHO från begränsningar i internationell flygtrafik och handel på grund av utbrottet. Åtgärder som visumavslag, stängda landsgränser och karantän av friska avråder man alltså från. Sådana restriktioner brukar inte vara effektiva och kan istället leda till att länder undviker att berätta för WHO om eventuella utbrott. Detta är dock endast rekommendationer, vilket innebär att länder får själva besluta om åtgärder.

Regeringen har beslutat att [klassa det nya coronaviruset som en allmän- och samhällsfarlig sjukdom](#). Det innebär bland annat möjligheter för myndigheter att vidta åtgärder som undersökningskrav och beslut om karantän. Sverige har begränsat direktflyg från Iran till Sverige, eftersom landet inte har kontroll på situationen.

Bör jag vara orolig?

Majoriteten av de svenska fallen har blivit smittade utomlands, de flesta i områden med allmän smittspridning. Det finns nära kontakter som blivit smittade av dem.

Det första fallet rör en kvinna som hade varit i Wuhan och blev sjuk efter att hon kom hem. Då kontaktade hon sjukvården och hon vårdades under isolering. Hon är nu symtomfri.

Infektionskliniken på Östra sjukhuset i Göteborg. Foto: Tomas Ohlsson

Läget börjar lugna ner sig i Kina, men fortfarande pågår smittspridning i flera delar av landet. I övriga världen ökar nu spridningen. I nuläget har sjukdomen spridits till fler än 100 länder, med utbrott i bland annat Iran, Italien, Japan och Sydkorea. Inte alla fall har längre en koppling till Kina.

Folkhälsomyndigheten bedömer risken för att sjukdomen covid-19 ska spridas i befolkningen i Sverige som måttlig. Eftersom

människor reser mycket och det pågår smittspridning på flera ställen i världen [bedömer myndigheten risken som mycket hög att det kommer att upptäckas fler fall av smittade i Sverige](#), men att de smittats utomlands eller smittat någon i närheten.

Människor som har varit i Hubeiprovinnsen eller andra delar av Kina där smittspridning pågår, Iran, Sydkorea, Tyrolen eller Aostadalen, Piemonte, Ligurien, Lombardiet, Emilia-Romagna, Trentino-Alto Adige, Veneto, Friuli Venezia Giulia eller Toscana i Italien [uppmannas ha koll på symtom på luftvägssymtom som hosta eller feber och i så fall ringa sjukvården eller 1177 för bedömning](#). Symtomen kan vara milda.

[Den europeiska smittskyddsmyndigheten ECDC](#) bedömer att risken för EU-medborgare att smittas är måttlig till hög.

Myndigheterna påpekar att mycket är osäkert då utbrottet är nytt och [därför är det svårt att riskvärdera](#). I takt med att ny kunskap växer fram kan också riskbedömningarna ändras.

Den som har frågor kan ringa det [nationella informationsnumret 113 13 och få svar](#).

TEXT

Amina Manzoor